

Grki, turisti in druge živali

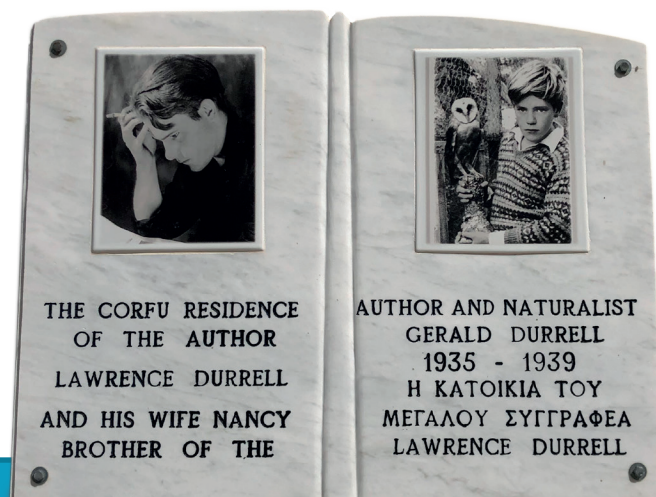
Na Krfu, najsevernejšem in, po pisanju mnogih turističnih avtoritet, enem najelegantnejših grških otokov, pred turistično sezono – V pričakovanju izgubljenega raja, kot (mi) ga je pričaral Gerald Durrell – Seznam oblastnikov tega otočka se bere kot nekakšen »Kdo je kdo« zgodovine Mediterana

Tekst in fotografije: **Agata Tomažič**

Moje glavno predznanje o Krfu je izviralo iz knjige Geralda Durrella *Moja družina in druge živali* – duhovitega, pri srčnega zapisa o nekaj letih življenja, ki so jih Durrellovi preživali v bukoličnem okolju tega sredozemskega otoka. Nehote sem se tako ujela v past, podobno tisti, v katero je pred poldrugim stoletjem padel dobršen del britanskih uradnikov, ki so službovali tod. Podobno kot sem jaz pričakovala, da bom našla čarobno zaplato zemlje z neokrnjeno naravo, krotkimi živalmi in slikovitimi ter prijaznimi domorodci, kakršni vstajajo iz Durrellovih živih opisov, so britanski uradniki domnevali, da bodo na Krfu vstopili v izgubljeni raj – antiko.

Nekateri so si takšno okolje poskušali poustvariti vsaj z gradnjo stavb, v katerih so bivali, ali oblačili, v katerih so uradovali – visoki komisar Frederick Adam je tod izpričano postopal v starogrški noši –, tako trmasto so bili zaverovani v antični mit. Meni pač ni preostalo drugega, kot da se nekje na sredi zaliva Kalami, kjer stoji znamenita hiša, kamor se je družina Durrell zatekla pred klavnim britanskim podnebjem, ustavim, razgledam okoli sebe in se zavem, da je narava res čudovito lepa. Vse ostalo pa je, kot pisatelji še predobro vemo, stvar domišljije in moči upovedovanja.

Ne vem, kdo je zapisal – ali pa sem si to izmislila kar sama, saj zveni močno podobno tistemu šovinističnemu reku, da žensko zares spoznaš šele brez ličila – da je obmorska letovišča treba obiskati zunaj sezone. Šele takrat, ko jih ne oblegajo trume turistov in ne prekriva ceneni kič, namenjen zmamljanju obiskovalcev v gostinske lokale in nastanitvene zmogljivosti, si človek lahko ustvari verdostojno podobo o njih. Šele takšna, kot so pozimi, z izpraznjenimi plažami brez čuvajev in ponekod tragično v zrak molečimi prhami,

Priznam, da me je med potikanjem po Krfu v predsezoni često prestrelila misel, kako mora biti, ko julija in avgusta njegove plaže, ceste in sploh vse koticke zavzamejo trume turistov ...

s pozaprtimi hoteli in s ponjavami zastrtimi gostinskimi vrtovi, so »resnične«. Kajti takrat je v njih mogoče srečati tudi domačine, ki tedaj naokoli postopajo neobremenjeno in spokojno. Takšni kot so po značaju, vendar morajo svoje značilnosti s prihodom turistične sezone odložiti v kot, da se pripravijo na služenje prišlekom in denarja.

Vse naštetu velja tudi za Krf, najsevernejšega in, po pisanju mnogih turističnih avtoritet, enega najelegantnejših grških otokov. V predsezoni pride do izraza predvsem spomladansko bujno cvetenje; cvetoče girlande so dobrodošel okras izpraznjenih gostinskih teras. Te so prazne le v pomenu, da po njih ne posedajo turisti. Tik pred sezono jih namreč zavzamejo domačini, ki hitijo s še zadnjimi popravili in izboljšavami. Prizadevnost, s katero sučejo orodje ali pač omela, vsekakor pomete s tistimi hudobnimi, že kar žaljivimi pavšalnimi sodbami izpred slabega desetletja, ko je Grčija v veliki evropski družini obveljala za najbolj lenega in hkrati požrešnega člana, njeni ljudje pa za pohlepne prevarante, ki zares delajo samo tista dva meseca med turistično sezono.

Ko starejši in mlajši brat pišeta o istem otoku

Na Krfu me je nekega zgodnjega pomladnega večera izpljunila jeklena ptica. Let z letalom Olympic Air, preimenovanim iz Olympic Airlines, zapuščino legendarnega milijonarja Onassisa, je bil kljub nad Jonskim morjem nakopičenim oblačnim gmotam nenavadno miren. Kot nalašč se je oblačna koprena, ko smo se začeli spuščati proti cilju, letališču Ioannisa Capodistrias, nekoliko razprla in skozi špranjo spustila letalce, ki si je z vztrajnim vrtenjem propelerjev utrla pot, potnikom pa odprlo pogled na veličasten sončni zahod. A ves ta spektakel narave ni nič v primerjavi s počasnim, mnogo slikovitejšim prodiranjem proti Krfu, ki si ga je privoščil že omenjeni Lawrence Durrell, slavnejši od obeh bratov, in nato delil z bralci v potopisni knjigi *The Greek Islands*. Pisatelj se je, kot se za britanskega džentelmena spodobi, v Brindisiju vkrcal na trajekt in nato počasi in dostojanstveno drsel do končne destinacije. Na Krf so ga vezali preštevilni spomini, vseeno pa je za moj okus o življenju na tem otoku veliko lepše in bolj slikovito pisal njegov mlajši brat v knjigi *Moja družina in druge živali*.

»To je pripoved o petih letih, ki smo jih jaz in moja družina preživeli na grškem otoku Krfu. Prvotno je bila mišljena kot rahlo otožen opis naravnih lepot otoka, toda zagrešil sem usodno napako in v knjigo že na prvih straneh vpletel svojo družino. Žal pa se je ta – brž ko si je izborila prostor na papirju – tam tudi dodobra udomačila in v naslednja poglavja povabila še vse mogoče prijatelje. Le z največjo

težavo in s precejšnjo mero prebrisanosti sem si tu in tam prisvojil po nekaj strani, ki sem jih lahko posvetil izključno živalim,« začelja knjigo Gerald Durrell, ki je pozneje v življenju zaslovel kot eden prvih borcev za ohranjanje živalskih vrst.

Vpraševati se, ali je imela prav knjiga Geralda Durrella o Krfu kakšne zasluge, da v zadnjih desetletjih njegovi rojaki tako radi prihajajo sem na oddih, bi bilo nekoliko naivno. Navsezadnje najbrž ne gre ravno za ljudi, ki bi jim knjige prav pogosto počivale v naročju, vsaj glede na to, da dneve in noči na Krfu menda preživljajo predvsem v pretežni do popolni pijanski zamaknjenosti in jih pot namesto v knjigarne zanese kvečjemu v kavarne. Še raje pa v nočne lokale. Namesto teh brezplodnih uigibanj se raje ozrimo v zgodovino, ki je za tako majhno zaplato zemlje, ki pa vendarle leži na strateški točki, nenavadno pestra in zanimiva. Med gospodarji, ki so Krf smeli klicati za del svojega ozemlja, so bili tudi Britanci, a je bilo obdobje njihove oblasti razmeroma kratko.

»Kdo je kdo« zgodovine Mediterana

Seznam oblastnikov tega otočka se bere kot nekakšen »Kdo je kdo« zgodovine Mediterana od pradavnine naprej. Krf je bil naseljen že v pradavnini, o čemer pričajo prazgodovinski ostanki z arheoloških najdišč, bil pa je tudi prva kolonija starogrške mestne države Korint. Iz tega obdobja, nekako leta 700 pr. n. št., izvira naselbina severno od današnjega glavnega mesta, Kerkire. Lastništvo in oblast nad otokom so si nato podajali stari Rimljani, Normani, nekaj časa so mu vladali sicilijanski kralji. V 14. stoletju so se ob obalah Krfa prvič izkrcali vojaki sredozemske velesile, ki so tod ostali in življenje v marsičem oblikovali skladno s svojimi pričakovanji in zamislimi – Benečani. Njihovo prisotnost je mogoče marsikje zaznati na prvi pogled; vsekakor to drži za Kerkiro. Značilne barve opleska iz beneške lagune, znane oblike palač, ki se dvigujejo vzdolž ulic, poimenovanih »calle« kot v Benetkah, zlizani tlakovci in predvsem nad desetine metrov arkad. Te niso zgolj očarljive, temveč tudi funkcionalne: poleti ščitijo pred sončno pripeko, spomladi pa v svoje zavetje

sprejmejo vse lahkomišelnosti turiste, ki so na otok dopotovali brez dežnika. Račun brez krčmarja, kajti Krf je eden od najbolj deževnih grških otokov. Bujnost rastja vendarle ni neki čudež brez vsakršnega ozadja, temveč logična posledica namočenosti prsti.

Če k temu dodamo tisti žlahtni pridih gnilobe, kal razpadanja, ki je vraščena tudi v Benetke in za katero vemo, da ne bo nikdar uresničila svoje grožnje, se zlahka strinjamo s trditvijo, da je Kerkira gotovo ena najlepših otoških prestolnic. Dodaten čar ji podeljuje še dejstvo, da mesto živi in služi svojemu namenu, saj v njem prebiva trideset tisoč domačinov. Nezanemarljiv je tudi podatek, da povsod na otoku dobiš dobro kavo – s čimer spodaj podpisana misli na italijanski kapučino in ne tiste brozge iz džezve, ki jo Turki imenujejo turška, Grki pa grška kava.

Francozi, nakar še Britanci

Pod Benečani je Krf nekajkrat odbil otomanske napade, njihova nadvlada otoku pa se je končala s propadom Beneške republike konec 18. stoletja, ko so vsa njihova ozemlja padla v roke Napoleona. In tako so Krfu za kratek čas zavladali tudi Francozi, ki so v imenu svoje neskončne razsvetljenosti na otoku ustanovili Jonsko akademijo. (Ob tej epizodi njihove zgodovine si človek ne more kaj, da se ne bi spomnil na Ilirske province in ves duhovni razcvet, ki so ga Kranjski v tem času prinesli francoski okupatorji.) Poleg tega so francoski urbanisti zaslužni za eno najbolj slavnih ulic v Kerkiri – t. i. Liston, ki posnema pariško Rue Rivoli.

Devetnajsto stoletje je bilo, tako kot drugod po Evropi, zelo razburkano tudi na Krfu. Po Napoleonovem porazu pri Waterlooju so se francoske sile morale umakniti tudi s tega otoka sredi Jonskega morja, za katerega je nastopilo obdobje britanskega protektorata, ki je trajalo samo petdeset let. Ampak spet so se v teh pičlih nekaj desetletjih Britanci, že vajeni zloglasnega bremena belega človeka, ki jim je velevalo hitro in učinkovito ureditev novo pridobljenih ozemelj, sploh v kolonijah v Afriki, zganili in otoku vtisnili nekaj neizbrisnih pečatov, na primer cestno omrežje. O tem malce več

Pečine Perulades na severozahodni obali Krfa so ena najlepših naravnih znamenitosti na otoku v Jonskem morju, ki se poleg z naravo lahko pohvali tudi z zelo raznoliko zgodovino.

Krf, zaziban v predsezonsko spanje, je čudovito spokojen kraj, v katerem imajo še bankomati počitek.

Kerkira, glavno mesto s trideset tisoč prebivalci, ne more skriti, da so ga zasnovali Benečani. Očarljive arkade pa imajo tudi praktično funkcijo: poleti ponujajo zavetje pred sončno pripeko, spomladi pa pred (pogostim) dežjem.

pozneje, še prej je vredno omeniti, da so Britanci v nasprotju z afriškimi kolonijami na Krfu menda videli neposredno nasledstvo starodavne antične civilizacije. Ta starogrški raj je sicer že vsaj dve tisočletji počival pod nanosi novih civilizacij, toda Britanci so neumorno stremeli k idealu Arkadije, oprezali za poskakujočimi nimfami, stasitim golimi atleti ter prefinjeno eleganco starogrških kipov in templjev. Ti so bili, dokler so izpolnjevali svojo izvorno namembnost, prav nič elegantno poslikani z malodane kričečimi barvami. V to zanko se je ujel eden od predstavnikov britanske oblasti na otoku, Frederick Adam. Visoki komisar je postopal naokoli, oblečen v starogrška oblačila, in si dal zgraditi dvorec Mon Repos na mestu, kjer so izkopali ostanke prvotnega glavnega mesta. Danes je tam čudovit park z bujnim rastjem in nekaterimi nedostopnimi deli, ki so si jih za svoje zatočišče izbrale ptice in se od tam strahovito derejo. Njihovi kriki so slišati tako predirno in nevarno, da bi

se človek zlahka dal prepričati, da gre za kakšne prazgodovinske pterodaktile, starejše od starogrških templjev, ki so odprti za turistične ogledne in koder je bržčas koprneče posedal že sam visoki komisar s svojo grško ženo. Nasploh je gospod rad posedal, izpričano najljubše mesto za piknike mu je bila razgledna točka na severozahodni obali otoka, blizu kraja Paleokastrica. Ko prisopihaš tja – ne peš, a ceste z vrtoglavimi nakloni upehajo še tako poskočen avto – ti postane jasno, zakaj. Z enim samim pogledom lahko od tod objameš najlepše razglede po skalnatih čereh, ki so razprostrte pod tabo in jih oblikuje modrina. Gradnjo dobrih 25 kilometrov dolge ceste iz glavnega mesta Kerkire je Frederick Adam upravičil z nadvse plemenitim smotrom: na tem mestu da bo zrastle okrevališče za ranjene vojake. Samo da se to nikdar ni zgodilo ...

Ko so Britanci odšli, so končno prišli – Grki. Krf je postal del Grčije, tedaj kraljevine. Otok se danes ponaša kot rojstni kraj prvega grškega predsednika Ioannisa Kapodistriasa, ki si ga nekoliko za svojega hoče jemati tudi Slovenija, saj da so bili njegovi predniki iz Kopra, kot nakazuje že njegov priimek. V resnici to ne pomeni nič več kot to, da so bili njegovi predniki plemiči iz Beneške republike. Kapodistrias, ki je bil sprva spoštovan diplomat, je danes čislan kot oče moderne grške države, radi pa ga predstavljajo tudi kot enega

Antene na najvišjem vrhu otoka, Pantokratosu, ki so med hladno vojno oddajale propagando čez morje, v Albanijo, imperij zla. Če verjamete ...

prvih politikov z vizijo skupne evropske prihodnosti. Funkcijo predsednika je nastopil leta 1827, že štiri leta pozneje pa je v Navpliju na Peloponezu padel pod streli nazadnjaškega atentatorja. Razburkano 19. stoletje se je nadaljevalo v nič bolj mirno 20., Krfu pa kljub njegovemu otoškemu statusu ni bilo prizaneseno. Med prvo svetovno vojno se je sem zatekla srbska vlada v izgnanstvu in kraljeva vojska – po otoku je še danes najti spominske plošče, ki pričajo o tem, vključno s tistimi, ki so pomniki preminulim, pokopanim na vojaškem pokopališču na otočku Vidos pred obalo glavnega mesta Kerkire.

Če še niste pisatelj, boste morda postali tu

Kolo zgodovine smo privrteli do 30. let 20. stoletja, ko so svoj dom na Krfu našli tudi Durrellovi. Ne v mondenem glavnem mestu, kakopak, temveč bogu za hrbtom, v zakotnem zalivu Kalami. Do tja se še danes pride po vijugavi, razdrapani otoški cestici – če ne bi bila

asfaltirana, bi ji mirne duše lahko rekli steza – kjer se je bolje ne srečati z nikomer, kaj šele z avtom. Če se, se začne igra izogibanja in umikanja, skoraj kot bi se v kakšni računalniški igrici poskušal prebiti na višjo stopnjo, le da je tu cilj priti čim globlje, do dna zaliva, kjer stoji The White House, nekdanje domovanje družine Durrell. Stavba ni nič posebnega, nikakršen дворец, saj so bili Durrellovi povprečno premožni, raje kar revni priseljenci, ki jih je zlahtne delalo zgolj njihovo britansko poreklo.

Bela hiša je danes običajen penzion, v katerem ni na ogled nobene muzejske zbirke ali sploh česarkoli. Marca je bil zaprt tako kot večina turizmu posvečenih objektov na otoku. Vendarle pa so se lastniki, taista družina Atheneion, ki je hišo oddajala že Durrellovim in je še danes v njihovi lasti, nekako lokavo domislili stavbo, o katere slavni zgodovini priča spominska plošča na pročelju in po vrtu razpostavljeni kipci različnih živali, tržiti tudi kot neke vrste pisateljsko rezidenco. »Če še niste pisatelj, boste to morda postali tu!« piše na spletni strani, kjer obiskovalce poskušajo navdušiti za najem v »mirnih, zimskih mesecih«. Hišo oddajamo za krajša ali daljše obdobja, pozimi pa je tukaj skoraj tako mirno, kot je bilo v času Durrellovih, se pohvalijo.

In ko stojim pred hišo in se skrivam pred žarki že dokaj nasilnega marčnega sonca, si ne morem drugega kot misliti, da je hiša že dolgo zaprta in da, podobno kot večina počitniških vil ne le v tem zalivu, temveč na celotnem otoku, kot Trnuljčica čaka na začetek turistične sezone. Nekako po veliki noči se bo vse počasi začelo prebujati, skorajda opravičujoče razlagajo domačini.

Še bankomati spijo predsezonsko spanje

Krf, zaziban v predsezonsko spanje, je čudovito spokojen kraj. Dopuščam možnost, da bi prav mir in skoraj popolna odsotnost ljudi, izvzemši domorodce, koga utegnili navdati z otožnostjo ali celo tesnobo. Navsezadnje zunaj glavnega mesta niti bankomati ne delajo, ker čakajo na sezono! Vsi kraji in vasi so po malem opuščeni in napotki turističnega vodnika, ki usmerja k ogledu zapuščene vasi Palea Perithia, ki leži na vzhodnem pobočju najvišjega vrha Pantokratorja in od koder so se ljudje izselili s trebuhom za kruhom

Oznaka »eden najelegantnejših otokov v Grčiji« se včasih za Krf zdi kar malo pretirana ...

■ Helenijski tempelj

v priobalna letovišča, se zdijo malone groteskni. Čemu spet riniti nekam v hrib, ko pa vsi kraji po malem samevajo, kot bi ljudi zdesetkala neznana bolezen? K temu je treba dodati še opuščene novogradnje, kot bi se ljudje iz neke kaprice premislili in nehali graditi, pa že dograjeni objekti, ki so jih, bržčas zaradi nedonosnosti, v nekem trenutku nehali uporabljati in jih pustili vnemar. Apokaliptične podobe, ja, vendar odkrito priznam, da sta mi taka opustelost in gluha tišina, ki te sprejmeta skorajda povsod, neskončno bolj ljubi od poletnega vrveža.

Občasno me spreleti, kako je poleti. Kako se po cestah valijo trume avtomobilov, ki sunkovito zavirajo in glasno trobijo. Kako so ulice preplavljene z morjem človeških teles, prepotenih in lepljivih ali pretirano odišavljenih. Edino, kar obžalujem, da mi v predsezoni ni na voljo, je izlet na celino, v Albanijo. Trajektov še ni dovolj, da bi omogočali enodnevní obisk. Ko poizveduješ, ali bi se le dalo kako organizirati vrnitev še isti večer, si deležen začudenja domačinov: »Le zakaj bi si človek želel v Albanijo?« Brez omalovaževanja, zgolj zaprepadenost je v njihovem glasu: zakaj bi si kdo želel zapustiti ta naš lepi otok in se podati na celino, kjer ni nič razen zamočvirjene zemlje? (In izjemno ohranjenega antičnega mesta Butrint.)

In tako prisotnost Albanije ostane mistična, ne materializira se, slutiti jo je tam nekje daleč, na obzorju. Pa v radijskih valovih, avtoradio lovi albanske radijske postaje. Spikerji govorijo v svojem skrivnostnem jeziku, edini drobci, ki jih tujec razume, so imena

tujih blagovnih znamk: Gucci, Versace ... – v nasprotju z Grki, ki jim je izgovoriti glasove č, ž in dž kar velik podvig, se Albanci tu odlično odrežejo.

Proti Albaniji so usmerjene tudi gromozanske antene, ki se stegujejo z najvišjega otoškega vrha, skoraj tisoč metrov visokega Pantokratorja. Vse zarjavele so že, utrujene od svojega plemenitega poslanstva širjenja zahodnjaške propagande v imperij zla. So bile pri tem uspešne ali se je Albanija preprosto sesula sama vase? Kaj si antene mislijo danes? Ali sploh obstajajo ali so zgolj plod pisateljske domišljije, ki se na takih mestih, kakršen je najvišji vrh Krfa z dih jemajočim razgledom po zelenečih gričih, dodobra razcveti? ■

Družina, ki ima še danes v lasti hišo, v kateri so nekaj let bivali Durrellovi, počitniški objekt v prelepem zalivu zunaj sezone premeteno oddaja kot pisateljsko rezidenco.
